

Rēzeknes novada Bērsgales pagasta pārvaldes informatīvais speciālizlaidums 2022.gada janvārī

Dzīvosim un strādāsim skaistā, sakoptā vidē!

BARIKĀŽU LAIKU ATCEROTIES

Atceroties barikāžu laiku, vēlamies dalīties ar Atmodas laika personības, Preses nama leģendas **Kazimira Dundura** atmiņām par laiku, kad Preses namu ieņēma omonieši un viņš tika arestēts. Tas sākās 1990.gada nogalē un turpinājās 1991.gadā. Tā kā K. Dundurs ir bērsgalietis, šīs atmiņas viņš ir dāvinājis muzejam, lai nākamās paaudzes varētu iepazīties ar šo trauksmaino un Latvijai nozīmīgo laiku.

Šajā reizē publicēsim spilgtākos atmiņu fragmentus.

Kazimirs Dundurs

*Daži atmiņu mirkli par
1990. un 1991. gadu*

I Mazket par seri.

Esmu dzimis 1931. gada Rēzeknes rajona Bērsgales pagasta "Miečanos". Mazos vietējos laukos, pēc tam Rēzeknes 1. vidusskolā, bet pēc to pabeigšanas 1955. gadā, iegūstot Ērņevičiņu spēcīgāki, strādāju par rajonu lauksaimnieku.

"Taču 1.janvārī vēl nespēju iedomāties ar ko sāksies Jaunā gada pirmā darba diena, ka tikšu arestēts un pret mani tiks cilāti automātu stobri un draudi nošaut vai citādi izrēķināties.

Kā parasti, pulksten 6 no rīta izgāju no dzīvokļa pagalmā, lai brauktu uz Preses namu (PN). Taču šoferis ziņoja, ka PN ir aplenkuši desmiti omoniešu. Foajē pilna ar kaujiniekiem. Pa vidu grozoties Vrubļevskis. Nolēmu aizbraukt un redzēt, kas tur īsti notiek. Preses nama priekšā, 100 metrus no ieejas tajā, ir neliels koku puduris. Piestājām. Visapkārt PN redzējās automašīnas un to īpašnieki-omonieši, apkārušies ar automātiem un granātām. Kļuva skaidrs Rubiks nepadevās. To, ka mēs aiz kokiem apstājāmie, omonieši uzreiz ieraudzīja un sāka griezt savas automašīnas mūsu virzienā. Mēs ātri devāmies atpakaļ pāri tiltam uz dzīvokli Ausekļa ielā. Viņi aizmugurē. Uzskrēju dzīvoklī un sāku apzvanīt valdības un AP telefonus. Priekšā tikai sekretāres un tā es nedabāju padomu kā man rīkoties. Nolēmu doties, neskatoties ne uz ko, uz PN pašam nelabajam rīklē. Nokāpu savas mājas pagalmā- bet tur jau omonieši ar pašu Partjonovu priekšgalā. Mani bruņotie vīri paņēma pie rokām un paziņoja, ka esmu arestēts. Iesēdina savā mašīnā un mēs aizbraucam uz PN. Iekšā foajē mudžēt mudžēja no bruņotajiem kaujiniekiem. Kāpjām 3.stāvā. Kabineta durvis vaļā, iekšā "draugi". "Tavas dienas beigušās! Tu neklausīji mūsu padomiem. Tūlīt pat atdod bankas naudas čeku grāmatiņu un PN zīmogu— kļiedza Vrubļevskis." Pateicu, ka to man nav.

Omonieši, kas bija iekšā kabinetā savilkuši veselas kastes ar patronām ar pavērstiem pret mani automātu stobriem, sastājās visapkārt un raustot automātu atslēgas pievienojās Vrubļevska teiktajam: "Ātrāk seifa atslēgas!" Es turpināju savu: "Čeku grāmatiņas un zīmoga man nav (nebija arī).

Brīžiem stāvoklis kļūst kritisks. Es paņemu telefona klausuli, lai zvanītu- viņi izrauj vadus no ligzdām. Es saku, ka zvanu Maskavai. Ļauj, taču sapratuši, ka runāju ar savu Ministru Padomi, atkal izrauj vadus.

Stāvoklis saspringts. Nervi. Skan viena un tā pati prasība par atdošanu (čeku grāmatiņa un PN zīmogs) un dažne dažādi draudi. Taču brīnumainā kārtā manī ir izzudusi jebkāda baiļu sajūta, radies spīts, kas piedod vēl lielāku pretestības garu un noturību. Sekretārei palūdzu atnest kafiju. Atnes pat ar konjaka piešprici. Jāiet uz tualeti. Omonieši iet līdzī. Eju pusdienās-omonieši sēd pretī pie galda un stāv ēdnīcā.

Tā paiet diena zem pavērstiem pret mani automātiem, dažādiem brīdinājumiem un draudiem un prasību atdot zīmogu un bankas čeku grāmatiņu. Tā tas tupinājās līdz tumsai.

Tad pēkšņi izņemu atslēgu un atveru seifu...Pie seifa pieskrien Vrubļevskis un drudžaini rauj ārā visus dokumentus, meklējot zīmogu un čeku grāmatiņu. Tos vairākkārt pārlasījis, meklēto neatrod un man draudēdams, metas zvānīt Rubikam. Tas netic un zvana man: "Kur zīmogs, kur čeku grāmatiņa" viņš kliedz, saprotu, domā ko darīt tālāk. Arestēt mani? Saprot, ka ar to neko nepanāks un redzams, nolemj mani atbrīvot, piekodinot, ka ja rīt pl 10.00 prasītais netiks nolikts uz galda, man pašam no kabineta neaiziet. Omonieši iziet no kabineta un es sagatavojos darīt to pašu, jo sekretāre pasaka, ka vairākas mašīnas mani gaida, lai nogādātu Ministru kabinetā.

Starp citu, par zīmogu un bankas konta čeku grāmatiņu. Tie nekad neglabājās pie manis, bet pie galvenās grāmatvedes Beinarovičas, kura dienas gaitā tos nobēdzināja kādā vietā, iznesot no PN. Par to es jau zināju pusdienlaikā, tāpēc vakarā jau droši atvēru seifu. To darīju vakarā, lai labāk [saprastu] Rubika un omoniešu nodomus un iegūtu laiku rīcības plāna izstrādāšanai.

Tā bija tikai viena diena manā dzīvē(ļoti īsi un fragmentāri aprakstīta), bet daudzus turpmākos mēnešus līdzīgu dienu bija ļoti daudz. To neatņemams pavadonis bija stress un nervu pārslodze, uzbāzīgās domas par nākotni, kas notiks ar katru no mums, Latviju. Stāvokli vēl jo smagāku padarīja tas, ka tipogrāfijas kolektīvs un žurnālisti pēc smagām pārdomām [bija izvēles priekšā] padoties un palikt Rubika pakļautībā vai atbrīvoties no kompartijas žņaugiem un tāpēc aiziet uz kādu laiku no Preses nama, lai pēc laika tajā atgrieztos. Bet vai izdosies atgriezties, to simtprocentīgi garantēt nevarēja neviens. Un tomēr vairākums bija par to pārliecināti, tāpēc pieņēma lēmumu: pagaidām Preses namu atstāt."

Preses namā K. Dundurs atgriežas tikai **23.augustā**, kad izgāžas pučs un **26.augustā** Preses namā jau sāk drukāt pirmās avīzes.

Karoga stāsts

1989.vai 1988.gada vasarā vai pirms 18.novembra (precīzi to nevar pateikt paši šī notikuma dalībnieki) Latvijas sarkanbaltsarkanais karogs tika uzvilkt virs šosejas Vonogovā.

Tās vasaras rītā autobraucēji virs šosejas pie Vonogovas (Bērzgales pagasts) ieraudzīja plīvojam starp ceļmalas koku galotnēm virvē iesietu sarkanbaltsarkano karogu.

Karogs atradās augstu un braucējiem bija labi redzams jau pa lielu gabalu.

Protams, ātri vien klāt bija milicija un partijas pārstāvji. Tika veikta vainīgo meklēšana. Blakus esošajā mājā saimniekam Francim Opincānam prasīja iedot izkapti. Francis atbildēja, ka viņam neesot, kaut gan pats bija namdaris, kokapstrādes meistars. (Ja miliči būtu pārmeklējuši šķūni, noteikti izkapti atrastu un nevienu vien). Tā pirmais mēģinājums noņemt karogu bija nesekmīgs. Karogs virs šosejas plīvoja gandrīz divas nedēļas.

Ilgi par to, kurš karogu tur uzvilcis, neviens nezināja. Un tikai 2015.gadā tas kļuva zināms plašāk. 2016. gada barikāžu atceres dienā pie ugunskura šo stāstu izstāstīja paši "vaininieki".

Karoga uzvilšanā bija iesaistītas divas ģimenes Zvīdri un Luksti (Mežidu pagasts). Jāņa Zvīdra māsas sašuva karogu, lielu apmēram 2m x 1m, tuvu oriģinālam.

Tad pa īsās vasaras nakts tumsu Luksti un Zvīdri karogu uzvilka. Ludvigs Luksts iekāpa bērzā, kas aug pie autobusu pieturas, Jānis Zvīdris – pretējā ceļa malā -eglē. Katram rokā bija virve ar galā iesietu akmeni. Tad no koka galotnes akmens ar virvi tika mesti lejā, tā virvi ar karogu novelkot un nostiprinot.

Jānis Zvīdris: "Šis solis bija tajā laikā pārdrošs. Varbūt jaunībā drusku nenovērtējām, kādas varēja būt sekas."

Ludis Luksts : "Ziņas par karogu izplatījās, brauca no Rēzeknes skatīties, jo neticēja. Ļoti tālu varēja redzēt, no Červonkas kalna."

Ludviga Luksta atmiņas un karoga stāstu pierakstīja Daila Ekimāne

Ceturtdien, **20.janvārī plkst. 17.00** skolas laukumā pie ugunskura tikšanās ar atmodas un barikāžu laika dalībniekiem. Pasākuma apmeklētājiem jāievēro valstī noteiktos epidemioloģiskos ierobežojumus.

Bērzgales kultūras nama logos apskatāma izstāde "**Barikāžu laiku atceroties**".

Muzejā iespējams iegūt padziļinātu informāciju par atmodas laiku.

Bibliotēkā iespieddarbu izstāde "**Tas bija tautas laiks**".